

18.8.2021

לכבוד אביגדור ליברמן
שר האוצר,

התיחסות עמותת צלול לפרק יסודות האסדרה, בהצעת חוק התכנית הכלכלית 2021-2022:

עמותת צלול שותפה לרצון הממשלה לעודד את התעשייה והעסקים והקמת תשתיות התורמות לסביבה, להבטיח ישראל חזקה ומקיימת, לייצר מקומות עבודה ולהחזיר את התקווה והאופטימיות לציבור. דווקא משום כך, אין לשים שיקולים כלכליים קצרי מועד בפני טובת האדם ובריאותו. העומס הכבד על מערכת הבריאות ובתי החולים, העול הפיננסי הכבד כשעלויות רפואיות מכבידות על כיסן של משפחות החולים, יגברו עם הפחתת האסדרה בתחומי הבריאות, הבטיחות והסביבה. הצעת חוק זו עלולה להחזיר את הגנת הסביבה ובריאות הציבור שנים לאחור.

בעידן של משבר אקלים, כאשר ממשלות בעולם פועלות להבטחת צמיחה ירוקה ומקיימת מתוך הנוקמים החמורים שגרמה הקורונה, על ישראל לשאוף לעמוד בחזית החדשנות, לחזק את המשרד להגנת הסביבה במקום להחלישו, לחזק את האכיפה ולהבטיח פתרונות ברי קיימא, במקום להגביר את משברי האקלים והזיהום. **עם זאת, רוב השינויים המוצעים בפרק זה נועדו לעקוף החלטות מאסדרים מקצועיים לטובת העסקים ותעשיינים, תוך פגיעה במשרדי ממשלה ורשויות המגינים על בריאות הציבור והסביבה ועל בטיחות.**

הקמת רשות אסדרה ארצית, והמנגנון המוצע של פינג-פונג בין החלטות המאסדר המקצועי לבין רשות האסדרה ולבסוף גם לוועדת שרים לרגולציה, יוצר עוד שתי שכבות של עול ועיכוב בירוקרטי בעבודת הממשלה. הציבור הכללי, השלטון המקומי, ונציגי החברה האזרחית מודרים מהליכים אלו, למרות ששינויים בהחלטות המאסדר המקצועי עלולים עתידים לפגוע בציבור, בבריאותו ובאיכות חייו. הקמת רשות האסדרה לייעול הליכי רגולציה – לא אמורה להחליש את הפקידות המקצועית הממשלה והרשויות המגינים על בריאות הציבור והסביבה. עמותת צלול מתנגדת **בכל תוקף** לכוונה לסרס את סמכויות ההמומנים על התרי פליטה, היתרי רעלים, והוועדה למתן היתרי הזרמה לים, או דרישה להכנת תכנית חירום מפעלית (להערכות לטיפול בזיהום ים).

התיחסות פרטנית:

א. סעיף 22 (ב) וסעיף 29 קובע שרשות האסדרה יכולה לבטל ולשנות את התנאים בהיתרי שניתנים מתוקף חוק אויר נקי, חוק החומרים המסוכנים או חוק למניעת זיהום הים וחוקים רבים נוספים. **לא ייתכן שהוועדה המייעצת לפישוט הליכי אסדרה, שכל יעודה להפחית את עלות הציות לאסדרה (כפי שחושף החוק בסעיף 2.23. ב' וג'....) שלפקידיה אין כל מומחיות מקצועית בתחומים המאוסדרים הנ"ל (זיהום אויר, ים נחלים חופים, או טיפול הומרים מסוכנים) תכריע בניגוד לעמדתו של מאסדר המקצועי. מהלך כזה משמעותו הפקרת הים, והנחלים ואיכות האויר שאנו נושמים וביטול ההישגים שהושגו לאורך השנים בהגנה על איכות אויר, הים ומניעת זיהומו. מהלך שכזה משמעותו הקלה על העסקים המזהמים תוך פגיעה חמורה בציבור ובסביבה והפקעת סמכותם של משרדי הממשלה המאסדרים.**

הטענה שוועדה אינה מאזנת שיקולים של עלות האסדרה לעסקים ולכלל המשק אינה נכונה.

כבר היום כל מאסדר מחויב בהצגת מסמך שיפרט את השפעות האסדרה המוצעת או השינוי באסדרה. כל אסדרה מפורסמת וניתן זמן לכל מי שרואה עצמו נפגע מהאסדרה או השינוי בה להגיב בפני המאסדר. לשון החוק והתקנות אינם מאפשרות למאסדר לכפות רגולציה שאינה נחוצה ואינה קיימת במדינות מפותחות. וכן במידה שמאסדר חורג מסמכותו ומציב דרישות לא סבירות רשאים בעלי העסקים או כל ציבור אחר לפנות לבית המשפט.

לדוגמא, הוועדה למתן היתרי הזרמה היא וועדה בין-משרדית בה חברים נציגים של המשרד להגנת הסביבה (יו"ר) ומשרדי הממשלה הבאים: ביטחון, בריאות, כלכלה, חקלאות, תיירות ותחבורה. ונציגת ציבור אחת המייצגת גופים ציבוריים שעניינם שמירת איכות הסביבה. בהרכבה זה משקפת הוועדה את הדרישות וההסכמות של משרדי הממשלה, כולל משרדי ממשלה הפועלים למען עידוד יזמות ותמיכה בתעשייה ועסקים. בוועדה ארבעה נציגים ממשרדי ממשלה כלכליים במהותם ורק שלושה נציגים שנקודת השקפתם המקצועית היא קודם כל הבטחת בריאות הציבור והגנת הסביבה. החלטות הוועדה נקבעות ברב קולות. ליזמים ועסקים הזקוקים להיתר יש זכות להציג את השגותיהם בפני

הוועדה בכתב ובע"פ לפני כל החלטה. הוועדה הצליחה במרוצת שני עשורים להוריד את עומס המזהמים המוזרמים לים בעשרות אחוזים. יש לשמור על הוועדה ולא לפגוע בעבודתה.

עם זאת, כיום בשל מחסור החמור של מאות אנשי מקצוע במשרד להגנת הסביבה, אשר אמונים בין השאר גם על בחינת בקשות לחידוש היתרים, לעתים נגרמים עיכובים בהכנסת חידושים באסדרה שיכולים להקל על העסקים מצד אחד או להפחית במידה נוספת את הזיהום או המפגע שוצר מצד שני. אסור לאפשר המשך זיהום ללא בחינת התקדמות הטכנולוגיות הזמינות האפשריות, אשר יאפשרו את הפחתת הפגיעה בזכות הציבור לאוויר, מים וים נקי. על מנת למנוע מצב זה יש לחזק את המשרד בתקנים נוספים או בהרחבת האפשרות לשכור שירותי ייעוץ על מנת להדביק את הפער הקיים.

ב. העקרונות המצויינים בסעיף 2 להצעת החוק "עקרונות אסדרה חכמה" אינם כוללים התייחסות להגנת הסביבה, וזאת למרות שמדובר בסוגייה בעלת משמעות ציבורית מובהקת ואף משמעות כלכלית רבה. הדברים נכונים בפרט לאור הצורך להערך לשינויי האקלים שהשפעתם על האזרחים והעסקים לרבות השפעה כלכלית (היא רבה ביותר). יש לתקן את סעיף 2 (3): כך שייקבע כי האסדרה תיקבע לשם שמירה על אינטרסים ציבוריים, **זכויות אדם והגנת הסביבה**, ולשם ביצוע תפקיד המאסדר על פי דין.

ג. הרכב הרשות. סעיף 5 מגדיר הרכב רשות הרגולציה. ההרכב מוטה לטובת משרד האוצר (נציג אגף תקציבים ונציג השר) ונעדר נציגים מקצועיים ונציגי ממשלה חיוניים. בפרט, הוא אינו כולל נציגים מטעם המשרד להגנת הסביבה, ומשרד הבריאות הנדרשים ככל שמדובר ברגולציה בעלת השפעות סביבתיות או בריאותיות.

אנו מציעים שבהרכב הוועדה יוגדרו מראש עוד שני נציגים קבועים נציג המשרד להגנת הסביבה ונציג משרד הבריאות הנציגים ימונו ע"י המנכ"לים של המשרדים הנ"ל. כמו כן, אנו חושבים שנציגי השרים המוצעים כחברי הוועדה ישקפו הסכמה בין שני שרים. לכן הסעיפים הבאים ישונו לניסוח הבא:

- סעיף 5.ב.5 (5): "נציג מקרב הציבור שימונה בהסכמה בין שר האוצר ושר הבריאות. נציג שהוא בעל תואר אקדמי, בתחום עיסוקה של הרשות ומומחיות בתחום בריאות הציבור, מתוך רשימת מועמדים מקרב הציבור שעליהם המליצה ועדת איתור;

- סעיף 5.ב.6 (6): נציג מקרב הציבור שימונה בהסכמה בין שר המשפטים ושר להגנת הסביבה, שהוא בעל תואר אקדמי בתחום עיסוקה של הרשות ומומחיות בתחום האסדרה הסביבתית, מתוך רשימת מועמדים, מקרב הציבור שעליהם המליצה ועדת איתור.

ד. בסעיף 26: מוצע כי הממשלה תקבע למאסדרים "יעדים להפחתה וטיוב של אסדרה קיימת, לרבות אסדרה שנקבעה לפני תחילתו של חוק זה...". סעיף זה יוצא מנקודת הנחה שיש להפחית אסדרה. אסדרה לא תמיד שלילית גם לא במבחן הצר של הרווח לעסקים ומקבלי המוצר או שירותים המאוסדרים. לכן יש להסיר את הסעיף לחלוטין או להסיר את המילה "להפחתה" (המונח טיוב מכיל בתוכו כבר את היעד של הפחתה במידה ואכן הפחתה יש פוטנציאל להגדיל את כלל הרווח והרווחה לציבור והעסקים).

לסיים, נציין שצרפנו פניית היועצים המשפטיים במספר משרדי ממשלה להצעת חוק זו. מכתבם מדבר בעד עצמו. אנו מציעים לקרוא אותו בקפידה.

לאור האמור לעיל כאן ו"במכתב היועמ"שים" אנו מבקשים מאוד לדחות פרק זה מחוק ההסדרים (התכנית הכלכלית) ולבחון את הצורך בהקמת רשות אסדרה ארצית שתגדיל את הברוקרטיה, בהצעות חלופיות להפחתת נטל האסדרה מיזמים ועסקים, מבלי לפגוע בבריאות הציבור ובטבע.

בברכה,
ד"ר יובל ארבל
רכז ים וקשרי ממשלף עמותת צלול